

ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

О.І.Савченко, к.е.н., професорка

Р.Г.Майстро, к.е.н., доцентка

П.Г.Перерва, д.е.н., професор

Національний технічний університет

“Харківський політехнічний інститут”, м. Харків

Ефективність визначається на основі відповідних показників фінансово-господарської діяльності. У прикладній економіці під ефективністю розуміють співвідношення між результатами фінансово-господарської діяльності, які зазвичай характеризуються прибутком, і витратами, викликаними отриманням цього прибутку [1-10]. Серед них, наприклад, балансовий прибуток, прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, дохід від цінних паперів, дивіденди, зростання прибутку в силу певних обставин, середньорічної вартості основних і оборотних коштів, витрат на оновлення основних фондів, утримання та утримання апарату управління та таке ін. [1, 3, 6]

Розглянемо докладніше нетрадиційне поняття «ефективність управлінських рішень», яке пропонуємо розглядати як результативність розробки рішень і результативність реалізації управлінських рішень, що відповідає двом етапам процесу прийняття управлінських рішень. Одним з відомих підходів до оцінки ефективності управління є використання понять «ефективність в широкому сенсі» і «ефективність у вузькому сенсі». Ефективністю в широкому сенсі називають результат діяльності, досягнутий завдяки роботі всього колективу (включаючи співробітників апарату управління). У вузькому сенсі ефективність відображає ефективність власне управлінської діяльності. І в одному, і в іншому

значенні для характеристики ефективності використовуються узагальнюючі показники і система приватних показників економічної і соціальної ефективності [2, 5, 7].

Для оцінки економічної ефективності в широкому сенсі використовуються такі узагальнюючі показники: ресурсоефективність і ефективність витрат.

Економічна ефективність управління у вузькому сенсі характеризується загальними показниками (наприклад, відношенням доходів компанії до витрат на утримання апарату управління) і приватними показниками: часткою адміністративно-управлінських витрат в загальній собівартості підприємства, часткою чисельності управлінських працівників в загальній чисельності працівників на підприємство, керованість навантаженням (фактична кількість працівників на одного співробітника апарату управління) і таке ін.

Узагальнюючими показниками соціальної ефективності у вузькому сенсі, на наш погляд, можуть бути наступні: частка рішень, прийнятих за пропозицією працівників трудового колективу, кількість працівників, залучених до розробки управлінських рішень. До приватних показників соціальної ефективності відносяться: ступінь технічної оснащеності управлінської праці, плинність кадрів апарату управління, рівень професійної кваліфікації персоналу та таке ін.

Правомірною, на наш погляд, є оцінка ефективності виконання окремих функцій управління: планування, організації, мотивації, контролю (роботи окремих підрозділів апарату управління). Для цього пропонується використовувати набір показників, які відображають специфіку діяльності для кожної функції управління. Описаний підхід до оцінки ефективності правомірний як для характеристики ефективності апарату управління в цілому, так і для оцінки конкретних управлінських рішень.

В якості критеріїв ефективності можуть бути рекомендовані такі показники, як збільшення прибутку, обсягів виробництва і реалізації продукції, зміна терміну окупності капітальних вкладень, збільшення оборотності оборотних коштів, збільшення економічної рентабельності, зниження витрат на утримання управлінського апарату і таке ін. Кількісні зміни, що виникають в результаті реалізації управлінських рішень називаються економічним ефектом.

Аналіз проблем оцінки економічної ефективності управлінських рішень дозволяє виділити наступні елементи змісту оцінок ефективності:

- а) критерії (як заходи цілей) економічної оцінки ефективності;
- б) ефекти як характеристики наслідків, отриманих в результаті реалізації управлінських рішень.

Поряд з безпосередньою оцінкою ефективності управлінських рішень ми пропонуємо використовувати методи оцінки ефективності управління підприємством в цілому. Розглянемо деякі пропозиції в цьому напрямку.

Методологія оцінки ефективності управління, заснована на діагностичному обстеженні всієї системи управління підприємством [4, 8]. На основі послідовного аналізу згрупованих по блоках проблем управління підприємством дана методика призводить до оцінки економічної ефективності заходів з автоматизації та раціоналізації процесу управління. Оригінальність такого підходу полягає, перш за все, в тому, що він пропонує розглядати в якості ефекту величину виробничих втрат, яких можна уникнути завдяки вдосконаленню системи управління. Такий підхід був використаний на автозаводі, який опинився в кризовій ситуації. Кризу вдалося успішно подолати.

Функціональний підхід до оцінки ефективності управління підприємством базується на розробці приватних оцінок ефективності окремих функцій управління: маркетингу, планування, організації та контролю. Такий підхід, на нашу думку, найбільш прийнятний для оцінки

ефективності внутрішньофірмового менеджменту. Він дозволяє виявити конкретні порушення у функціонуванні системи управління підприємством.

Ресурсний підхід до оцінки ефективності управління підприємством полягає у визначенні ефективності використання наявних на підприємстві ресурсів, що беруть участь в досягненні намічених цілей. Всі ресурси можна згрупувати наступним чином: капітал, матеріальні ресурси, трудові ресурси та інформація. Розрахувавши приватні значення ефективності управління цими ресурсами, можна, використовуючи відповідний економіко-математичний апарат, дати узагальнюючу оцінку ефективності управління підприємством.

Важливо чітко визначити ієрархію цілей і їх взаємозв'язок, що без всяких сумнівів надає промисловому підприємству додаткові переваги перед своїми конкурентами. В основі цільового підходу до оцінки ефективності управління лежить аналіз ступеня виконання поставлених перед підприємством цілей.

Література:

1. Kobielieva T.O. Study of trends in digitalization of the world economy / T.O.Kobielieva, P.G.Pererva, A.E.Jakushko // *Національні економіки в умовах новітніх глобальних викликів : тези доп. міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 1-28 лютого 2023 р.* Харків, 2023. С.94-96. URL: https://science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2023/Tezy_2023/Zbirnyk_1-28_02_2023_compressed.pdf
2. Перерва П.Г., [Кобелєва Т.О.](#), [Косенко О.П.](#), [Матросова В.О.](#), [Кобелєв В.М.](#) Менеджмент та маркетинг на міжнародному ринку [Електронний ресурс]: конспект лекцій. Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків, 2021. 39 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/53799>.
3. Черепанова В.О. Міжнародні стратегії управління стратегічними змінами / В.О.Черепанова, Т.О.Кобелєва, П.Г.Перерва // *Мережевий бізнес:*

становлення, проблеми, інновації : матеріали 13-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 27-28 квітня 2023 р. Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 64-68. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/68320>

4. Somosi Veres M. Research of the essence of the term "management" / M.Somosi Veres, P.Pererva, T.Kobieliava // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ "ХПІ" за 2022 рік : в 2 т. Т. 2. Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард–2022" : труди 13-ї Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. студ. та молодих вчених, 25 грудня 2022 р. Харків : Томенко Ю. І., 2022. С. 141-143. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/62324>

5. Верес Шомоші М. Комплаєнс-ризика в сфері інноваційної діяльності промислового підприємства / М.Верес Шомоші, Т.О.Кобелева, П.Г.Перерва // Управління проєктами. Перспективи розвитку проєктного та нейроменеджменту, інформаційних технологій управління, технологій створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності, трансферу технологій : зб. наук. пр. за матеріалами 5-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 23-24 березня 2023 р. Дніпро : Юрсервіс, 2023. С. 270-274. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/65513>

6. Перерва П.Г. Концептуальні підходи до моніторингу кон'юнктури товарного ринку промислового підприємства / П.Г.Перерва, Т.О.Кобелева, Н.П.Ткачова // Маркетинг і цифрові технології: зб. матеріалів 3-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 травня 2018 р. Одеса : ТЕС, 2018. С. 134-135. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/37967>

7. Vydrya E.V. The structure of a strategic innovation project for a transport enterprise and the content of its modules / E.V.Vydrya, T.O.Kobieliava, P.G.Pererva // Управління проєктами. Перспективи розвитку проєктного та нейроменеджменту, інформаційних технологій управління, технологій створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності,

трансферу технологій : зб. наук. пр. за матеріалами 5-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 23-24 березня 2023 р. Дніпро : Юрсервіс, 2023. С. 89-93. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/65518>

8. Nagy S. Economic evaluation of the intellectual and innovative activity of enterprises / S.Nagy, T.O.Kobielieva, P.G.Pererva // *Управління проєктами. Перспективи розвитку проєктного та нейроменеджменту, інформаційних технологій управління, технологій створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності, трансферу технологій* : зб. наук. пр. за матеріалами 5-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 23-24 березня 2023 р. Дніпро : Юрсервіс, 2023. С. 366-370. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/65527>

9. Pererva P. G. Entrepreneurial Risks: Essence, Classification and Management Opportunities / P.G.Pererva, T.O.Kobielieva, L.V.Shaulska // *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2023. № 1(23). С. 43-50. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/68564>

10. Harna U.Yu. Price efficiency of the implementation of a strategic project for a transport enterprise / U.Yu.Harna, T.O.Kobielieva, P.G.Pererva // *Управління проєктами. Перспективи розвитку проєктного та нейроменеджменту, інформаційних технологій управління, технологій створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності, трансферу технологій* : зб. наук. пр. за матеріалами 5-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 23-24 березня 2023 р. 2023. С. 36-41. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/65609>